

# Sociale cognitie bij adolescenten met Aandachtstekortstoornis met hypreactiviteit (ADHD)

Gepubliceerd: 15-11-2012 Laatste bijgewerkt: 29-04-2024

Het hoofddoel is vast te stellen of medicatie-vrije adolescenten met ADHD beperkingen hebben in de affectieve en complexe sociale cognitie. De nevensdoelen zijn: 1) Vast te stellen of het gebruik van stimulantia (met of zonder) invloed heeft op de...

|                             |                                                     |
|-----------------------------|-----------------------------------------------------|
| <b>Ethische beoordeling</b> | Goedgekeurd WMO                                     |
| <b>Status</b>               | Werving gestopt                                     |
| <b>Type aandoening</b>      | Overige aandoening                                  |
| <b>Onderzoekstype</b>       | Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen |

## Samenvatting

### ID

NL-OMON37595

### Bron

ToetsingOnline

### Verkorte titel

Sociale cognitie bij adolescenten met ADHD

### Aandoening

- Overige aandoening

### Synoniemen aandoening

Aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit, ADHD

### Aandoening

psychische stoornissen: aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit

### Betreft onderzoek met

Mensen

## Ondersteuning

**Primaire sponsor:** Rijksuniversiteit Groningen

**Overige ondersteuning:** Ministerie van OC&W

## Onderzoeksproduct en/of interventie

**Trefwoord:** ADHD, adolescenten, sociale cognitie, stimulantia

## Uitkomstmaten

### Primaire uitkomstmaten

Prestatie op taken voor sociale cognitie van de ADHD groepen wordt vergeleken met de gezonde controle groep.

### Secundaire uitkomstmaten

De prestatie op sociale cognitie van patienten met ADHD met stimulantia wordt vergeleken met de prestatie van patienten met ADHD zonder stimulatie en de medicatie-vrije groep. Verder worden de volgende toegevoegde maten gebruikt om de de prestaties op sociale cognitie maten en het dagelijks sociaal functioneren te voorspellen: 1) taakprestaties op test voor executieve functies, en 2) scores op een serie vragenlijsten over het sociaal functioneren in het dagelijks leven.

## Toelichting onderzoek

### Achtergrond van het onderzoek

Sociale cognitie verwijst naar de vaardigheid om andermans gevoelens te begrijpen. Het dekt zowel basisprocessen zoals perceptie en herkenning van emotie in gezichten, gebaren en verbale intonatie (prosodie), als meer complexe processen zoals de vaardigheid om andermans gevoelens, gedachten, verwachtingen en overtuigingen te begrijpen (theory of mind: ToM), empathie en humor. Hoewel tekortkomingen in sociale cognitie uitgebreid worden gerapporteerd in vele populaties zoals autisme, schizofrenie, bipolaire stoornis of na frontale

herschade, is er verrassend weinig literatuur over sociale cognitie bij patiënten met aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit (ADHD), in het bijzonder in de adolescentie en volwassenheid. Er zijn echter goede redenen om te denken dat adolescenten en volwassen patiënten met ADHD tekortkomingen hebben in sociale cognitie, omdat duidelijk zichtbare sociale beperkingen herhaaldelijk worden gerapporteerd bij patiënten met ADHD. Terwijl sociale cognitie bij volwassenen met ADHD momenteel wordt onderzocht door onze groep (METc2010.357, ABR NL34794.042.11), ligt de focus van de huidige studie op de adolescentie populatie. Een overzicht van de literatuur op de cognitieve effecten van farmacologische behandeling (stimulantia) bij patiënten met ADHD, leidt tot de aanname dat mogelijke tekortkomingen in sociale cognitie bij ADHD niet consistent verbeteren met stimulantia. We verwachten derhalve een verminderde prestatie van adolescentie patiënten met ADHD, zowel met als zonder stimulantia, op affectieve en complexe sociaal-cognitieve taken vergeleken met een gezonde controle groep.

## **Doel van het onderzoek**

Het hoofddoel is vast te stellen of medicatie-vrije adolescenten met ADHD beperkingen hebben in de affectieve en complexe sociale cognitie. De nevendoele zijn: 1) Vast te stellen of het gebruik van stimulantia (met of zonder) invloed heeft op de prestatie van adolescenten met ADHD op affectieve en complexe sociaal-cognitieve taken; 2) Vast te stellen of de prestatie op meer fundamentele executieve functie taken, in het bijzonder inhibitie en werkgeheugen, sociaal-cognitieve prestaties voorspellen bij adolescenten met ADHD; 3) Vast te stellen of de prestatie op sociale cognitie taken het sociaal functioneren in het dagelijks leven kan voorspellen bij adolescenten met ADHD.

## **Onderzoeksopzet**

Eén factorieel, binnen proefpersoon, quasi-experimenteel onderzoeksopzet met vier cross-sectionele groepen.

## **Inschatting van belasting en risico**

De onderzoeker zal de patiënt eenmalig ontmoeten voor een test en de duur van de test is ongeveer 2,5 tot 3 uur. De duur voor het invullen van de vragenlijsten is ongeveer 15 minuten voor de adolescent en 60 minuten voor de ouders/verzorgers. De gedragsmatige test zal een bepaalde mate van concentratie vereisen, waarvan de patiënt kan herstellen na korte pauzes. Patiënten zijn niet op de hoogte van hun taakprestaties. De risico's van deze studie zijn verwaarloosbaar en de belasting kan als minimaal worden gezien. Patiënten hebben geen direct belang van de studie.

## Contactpersonen

### Publiek

Rijksuniversiteit Groningen

Grote Kruisstraat 2/1  
Groningen 9712 TS  
NL

### Wetenschappelijk

Rijksuniversiteit Groningen

Grote Kruisstraat 2/1  
Groningen 9712 TS  
NL

## Locaties

### Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

## Deelname eisen

### Leeftijd

Adolescenten (12-15 jaar)

Adolescenten (16-17 jaar)

### Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

Inclusie criteria voor de gezonde controle groep:

- Leeftijd van 12 tot en met 16 jaar.
- Intelligentiescore van  $IQ \geq 80$
- Zowel adolescent als ouders/verzorgers willen tekenen voor geïnformeerde toestemming; Algemene inclusiecriteria voor patiënten met de diagnose ADHD:
- Leeftijd van 12 tot en met 16 jaar.
- Intelligentiescore van  $IQ \geq 80$

- Zowel adolescent als ouders/verzorgers willen tekenen voor geïnformeerde toestemming
- Diagnose ADHD volgens de DSM-IV-TR: alle subtypes zijn toegestaan; Extra inclusie criteria voor de specifieke medicatie groepen:

Medication-vrij:

- Geen gebruik van psychopharmaca in het afgelopen jaar; geen psychopharmaca voorgeschreven door een clinicus

Met stimulantia:

- Normale inname van stimulantia, zoals voorgeschreven door de clinicus (co-medicatie met andere psychopharmaca is toegestaan).
- Inname van de normale dosis stimulantia op de testdag. ;Geen stimulantia:
- Normale inname van stimulantia, zoals voorgeschreven door de clinicus (co-medicatie met andere psychopharmaca is toegestaan).
- Tijdelijk stoppen van inname van stimulantia, tenminste 24 uur voordat de test begint.
- Er mee instemmen om medicatie-inname uit te stellen tot na het experiment. Zoniet, dan wordt de deelnemer ge-excludeerd.

## **Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)**

Gezonde controles:

- Het volgen van onderwijs op de basisschool. Alle deelnemers moeten de overgang van het basis- naar middelbaar onderwijs al hebben ondergaan, omdat dit een belangrijk life event is voor adolescenten dat invloed heeft op verschillende levensgebieden, waaronder het sociale leven, wat belangrijk is voor de ontwikkeling van sociaal-cognitieve functies.

- Psychiatrische diagnose gesteld door een clinicus
- Teken van klinische psychopathologie zoals gemeten met de Child Behavioural Checklist
- Teken van klinische ADHD, zoals gemeten met de Conners\* Parent Rating Scale
- Teken van klinische autisme spectrum stoornis (ASS) zoals gescreend met de Social Communication Scale.;ADHD groepen:

- De ADHD diagnose wordt niet bevestigd door middel van het semi-gestructureerde interview Parent Interview Schedule for Child symptoms (PICS-5: Schachar, Ickowicz, Sugarman, 2008) en het Teacher Telephone Interview (TTI) die door de onderzoekers worden afgenomen. Indien er recente scores (< 2 jaar oud) beschikbaar zijn, worden deze opgevraagd uit het dossier.

- Het volgen van onderwijs op de basisschool. Alle deelnemers moeten de overgang van het basis- naar middelbaar onderwijs al hebben ondergaan, omdat dit een belangrijk life event is voor adolescenten dat invloed heeft op verschillende levensgebieden, waaronder het sociale leven, wat belangrijk is voor de ontwikkeling van sociaal-cognitieve functies.

- Klinische diagnose ASS. Als scores van de Autism Diagnostic Observation Scale (ADOS) en/of Autism Diagnostic Interview (ADI) beschikbaar zijn uit het patientdossier, zijn deze scores leidend voor de beslissing voor exclusie.

- Teken van klinische ASS, zoals gescreend met de Social Communication Scale. Andere comorbide psychiatrische stoornissen dan ASS zijn toegestaan.
- Aanwezigheid van neurologische hersenaandoeningen.

## Onderzoeksopzet

### Opzet

|                  |                                                     |
|------------------|-----------------------------------------------------|
| Type:            | Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen |
| Onderzoeksmodel: | Anders                                              |
| Toewijzing:      | Niet-gerandomiseerd                                 |
| Blinding:        | Open / niet geblindeerd                             |

**Doel:** Anders

### Deelname

|                         |                       |
|-------------------------|-----------------------|
| Nederland               |                       |
| Status:                 | Werving gestopt       |
| (Verwachte) startdatum: | 07-01-2013            |
| Aantal proefpersonen:   | 144                   |
| Type:                   | Werkelijke startdatum |

## Ethische beoordeling

|                     |                                                         |
|---------------------|---------------------------------------------------------|
| Goedgekeurd WMO     |                                                         |
| Datum:              | 15-11-2012                                              |
| Soort:              | Eerste indiening                                        |
| Toetsingscommissie: | METC Universitair Medisch Centrum Groningen (Groningen) |

## Registraties

### Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

### Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

## In overige registers

### Register

CCMO

### ID

NL40031.042.12